

22.1.2020 Kuka kuuntelee köyhää Puumalassa? -keskustelutilaisuuden puheosuudet;
Nina Korhola, Heikki Lehtikunnas

”Haluaisin.....” kuntoutua työkykyiseksi.

Saada työstäni sellaista palkkaa, jolla pystyy elättämään lapsetkin ilman toimeentulotukea.

Tulla nähdyksi ja kuulluksi ihmisenä, en tilastona.

Esittely ja tervehdys: Nina Korhola, köyhyyttä kokenut oman elämäni erikoisasiantuntija ja Kuka kuuntelee köyhää? Puumalan alueverkoston yhteyshenkilö.

Esittely ja tervehdys: Arja Tyynelä, 3K -hankekoordinaattori Helsingistä.

Kuka kuuntelee köyhää? -verkosto on sekä puoluepoliittisesti että aatteellisesti riippumaton yhden asian liike, joka on aloittanut toimintansa Helsingissä. Siellä liike vaikuttaa suoraan eduskuntaan asti. Arja kertoo varmasti mielellään lisää heille jotka on tästä toiminnasta kiinnostuneita tilaisuuden jälkeen ruuan äärellä. Vuonna 2018 verkosto täytti 10 vuotta. Tällöin aloitettiin kolmivuotinen Stea -hanke nimeltään Köyhän ääni kuuluviin maakunnissa. Hankkeen tarkoitus on juurruttaa toimintaa 10 paikkakunnalle eri puolille Suomea ja Puumala on yksi niistä. Tarkoituksena on synnyttää keskustelua köyhyydestä ja esittää konkreettisia ehdotuksia köyhyyden vähentämiseksi. Kuka kuuntelee köyhää? -verkosto järjestää keskustelutilaisuuksia, joissa kohtaavat asianosaiset, erikoisasiantuntijat sekä muut asiantuntijat ja päättäjät. Yleensä 3K -keskustelutilaisuus menee siten, että paikalla paneelissa on köyhyyttä kokeneita erikoisasiantuntijoita, jotka kertovat omista kokemuksistaan, ja tilannetta tarkastellaan yhteistuumin muiden panelistien kanssa. Tähän tilaisuuteen ei valitettavasti vielä löytynyt omaa tarinaansa kertovia, (oman tarinani voin kertoa esimerkiksi seuraavassa tilaisuudessa) mutta tämä tilaisuus perustuu paikallisen 3K -työryhmän syksyn aikana Puumalassa keräämään teiltä tulleeeseen kirjalliseen ja keskusteluihin pohjautuvaan materiaaliin. Materiaalia tuli runsaasti, kiitos siitä!

Asian tutkimista hankaloittaa aiheen arkaluontoisuus; köyhyys koetaan kipeänä asiana, ja sitä hävetään. Mutta miksi köyhyyttä tarvitsee hävetä? Kenen häpeä köyhyys on? Onko köyhyys itse ansaittua; onko köyhällä valinnanvaraa? Voisiko köyhyyttä lieventää toisenlaisilla päätöksillä, tai päätöksillä joita päättävällä tasolla ei ole vielä tultu ajatelleksi? Kuinka päättäjät voisivat ymmärtää köyhän tilannetta paremmin päätöksiä tehdessään? 3K -keskustelutilaisuuksien tarkoituksena on tarjota alusta päättäjien ja köyhyyttä kokeneiden erikoisasiantuntijoiden yhteiselle ymmärrykselle ilman vastakkainasettelua, kohdata tasa-arvoisena ja turvallisesti, ilman turhaa häpeää. Tässä ja tulevissa tilaisuuksissa emme nostata egojamme, emme pelkää leimautumista, emme syrji puolin eikä toisin, vaan luomme yhdessä jokaiselle turvallisen ilmapiirin ja hyvän hengen köyhyyttä kokeneiden kuulemiselle. Keskustellessamme työryhmän eri jäsenten kanssa huomasimme, että yhteinen pelkomme on, että tässäkin tilaisuudessa ei tule aitoa kohtaamista. Myös päättäjät, osana työryhmää kaipaisivat tätä; kun ihmiset muuttuvat vain asioiksi paperilla, itse kohtaaminen jää pois. Myös päättäjissä voi olla itsekkin köyhyyttä kokeneita. Tällä tilaisuudella halutaan rohkaista jokaista kertomaan oman tosielämän tarinansa sekä ottamaan yhteyttä asiassa kuin asiassa; kenenkään ei pidä jäädä yksin!

Mitä on köyhyys? Mistä se syntyy, miten se vaikuttaa? Seuraavat asiat ovat johdettu suoraan kerätyistä materiaaleista.

Köyhyyttä on monenlaista: esim. varallista köyhyyttä, sosiaalista, hoivaköyhyyttä, teknistä köyhyyttä, tukiverkkojen puuttumista, se voi olla hetkellistä tai kroonista, jopa järjen köyhyydestä puhutaan.

Lisäksi köyhyyttä lisää erilaiset elämäntilanteet, esim. uusavuttomuus leskeydessä,

lapsiperheköyhyys, pätkätyösopimukset, vuokraerot, vähäinen yhteisöllisyys
Köyhyys vaikuttaa kaikkiin elämän osa-alueisiin: asumiseen, ruokaan, liikuntaan, vaatetukseen, käyttötarvikkeisiin, uneen, stressiin, mielialaan, terveydenhuoltoon, ihmissuhteisiin, osallistumiseen.... Köyhyys aiheuttaa turvattomuutta. Puumalassa kerätyssä materiaalissa on myös pohdittu köyhyyden muuttumista ns. vanhoista ajoista verrattuna nykyaikaan; ”onko todellista köyhyyttä enää edes olemassa?” Teille on jaettu myös kumisaapas -tarina, johon voitte tutustua tilaisuuden jälkeen jos ette vielä ehtineet ja jonka saa ottaa myös mukaan.
Keskusteluissa ihmisten kanssa työryhmä on todennut, että on sitä, se vain on tässä tavarantaloudessa muuttanut muotoaan, sillä myös nykyajan vaatimukset ovat erilaiset. ”Voiko sellainen, joka ei ole koskaan itse kokenut köyhyyttä, ajaa köyhien asioita?” ”Köyhyys ei näy ulospäin; Puumalassa rikaskin voi pukeutua mökkikamppeisiin, kun taas silmät korvat täynnä velkaa oleva voi ajella hienolla mersulla”. ”Onhan tolla varaa tupakoida ja vetää viinaakin, mitä se siis köyhyydestä edes tietää?” Kaikki köyhyyttä kokevat eivät käytä nautintoaineita, ole masentuneita tai syrjäytyneitä. Eikö päihteidenkäyttäjät/tupakoitsijat voi kokea köyhyyttä? ”Köyhyys on yksilöllinen kokemus, kaikkia ei voi niputtaa samaan.”

”Kuka kuuntelee köyhää? - EI KUKAAN!”

Omalta kohdaltani materiaalia kerätessä törmäsin hyvin usein tähän lauseeseen, mutta myös siihen, että ihmiset haluavat kertoa omista kokemuksistaan. Kahdestaan ja luottamuksellisesti. Kun pyysin heitä laittamaan elämänsä tositarinan paperille ja tulemaan tähän tilaisuuteen kertomaan omista kokemuksistaan, kertoja iski jarrut päälle. Häpeä. Usein ei auttanut sekään, että kerroin kuulevani lukuisia tarinoita, mutta etten voi arkistoida kaikkea omaan päähäni vaan asiat täytyy saada isommalle porukalle tietoon jotta niihin voidaan tehdä tarvittavia muutoksia. Tänäpäin läpikäytävissä aiheissa on siis monenmonta todellista aitoa tositarinaa ja ihmistä takana, vaikka asia olisikin tyypistetty lyhyeen kysymykseen. Sama kysymys voi koskea myös useaa ”ihmisryhmää”: minulle on sanonut niin pitkäaikaistyötön, kehitysvammainen kuin eläkeläinenkin, että haluaisi osallistua retkiin tai muuhun viriketoimintaan, mutta ei ole varaa.

”Paikallinen köyhyys pitäisi saada yhdeksi aihealueeksi jokaisen tahon kokouksiin esityslistoille!”

Kunnanjohtaja Matias osoitti kiinnostuksensa aiheesta jo toiminnan alkuvaiheessa pyytämällä työryhmää kasaamaan mahdollisimman paljon konkreettisia asioita, joita päätöksissä on syytä huomioida. Täällä on myös paikalla kunnan päättäjiä eri tahoilta. He ovat ilmaisseet huolensa, ettei yhteistä kohtaamista tule riittävästi ja halunsa kuunnella ja ymmärtää paremmin. Tämä luo vahvasti tunnetta siitä, että kyllä köyhää Puumalassa kuunnellaan, jos köyhä vaan kertoo!

Miksi köyhää kannattaa kuunnella? Siitä Heikki Lehtikunnas kertoo meille nyt oman näkemyksensä.

”Itse olen kokenut elämisen niukassa taloudessa haasteena joka on kohentanut omaa itsetuntoa paremmin kuin jos olisi saanut elää paremmilla tuloilla. On ollut mukava todeta että elämään löytyy paljon sisältöä joka on täysin ilmaista.

Minun ideani on että köyhänäkin voi olla ylpeä selviämistään mikäli hioo selviämistaitonsa huippuunsa, jokaisella köyhällä on siis jotain annettavaa ja siksi häntä kannattaa kuunnella.

Tulevaisuudessa näillä taidoilla tulee olemaan kysyntää myös varakkaampien keskuudessa mikäli halutaan elää ympäristöä ja raaka-aineita säästämällä maailmassa missä nykyiset työpaikat ovat häviämässä ja missä työtä on pakko jakaa kaikille tasaisemmin lyhentämällä työaikaa ja pienentämällä käytettävissä olevia tuloja. Kulutusjuhlat tulevat jäämään historiaan ”hulluna aikakautena”, jolloin harjoitettiin lyhytnäköistä jatkuvan kasvun politiikkaa ja pyrittiin samanaikaisesti tästä syystä epärealistisiksi muuttuviin ilmastotavoitteisiin. Puumala voi esimerkillään osoittaa että supistuva vanheneva väestö

onkin oikeasti pohja todelliselle kestäväälle kehitykselle.”

Panelistien esittely: Paikalla vastaamassa Puumalan kunnasta palvelujohtaja Anne Julin ja teknisen toimen johtaja Kimmo Hagman, kunnanvaltuutettu Laura Pitkonen, Puumalan seurakunnasta diakoni Sonja Hämäläinen, ESSOTE:lta sosiaalihoaja Katri Hautsalo. Vastauksensa antanut mutta paikalle saapumasta estynyt ESSOTE:n palveluhoaja Anne Reinikainen

Materiaalien läpikäynti: Puumalassa kerätyn materiaalin perusteella tärkeimmiksi huolenaiheiksi ovat nousseet etenkin syrjäkyläisten ikäihmisten olot, pitkät kalliit välimatkat, syrjäytyneisyys, työttömyys sekä uusien tulokkaiden/paluumuuttajien vaikeus ystävystyä Puumalassa koetun sisänpäinlämpiävyyden takia. Myöskään ihmisillä ei ole riittävästi tietoa ja taitoa eri asioista. Kuten mainittua, eniten palautetta näistä huolenaiheista on tuottaneet ikäihmisten olot etenkin syrjäkylillä, mutta palataan siihen aiheeseen heti kun olemme käsitelleet aiheen työttömyys Puumalassa, sillä tästä aiheesta on esitetty yksi konkreettinen ratkaisuehdotus, jota on syytä miettiä mahdolliseksi ratkaisuksi useammassa kohdassa

- Liitteenä tilaisuudessa käsitelty materiaali

Nina Korholan loppupuheenvuoro:

Toivon, että tämä tilaisuus on lisännyt rohkeutta kuunnella köyhää, kykyä nähdä köyhyyttä ympärilläsi, ymmärrystä eri päätösten tekoon, antanut eväitä tehdä kenties ihan konkreettisia asioita ja ennen kaikkea rohkaissut köyhyyttä kokeneita kertomaan omasta tilanteestaan ilman häpeää tai pelkoa siitä, että tulee leimatuksi tai kokee muuta syrjintää. Nämä ovat asioita, joihin me kaikki voimme vaikuttaa omalla asenteellamme. Tervetuloa myös 3K:n toimintaan mukaan, työryhmä pyrkii jatkossa laajentamaan toimintaa mm. naapurikuntiin ja tietenkin järjestämään ajankohtaisia keskustelutilaisuuksia niin kunnallisella kuin jopa kenties ministeritasolla. Miun lupaus on, että mie yritän rohkaista kaikkia köyhyyttä kokeneita myös kertomaan tositarinansa omasta elämästään; asioihin voidaan ihan oikeasti vaikuttaa kunhan ymmärrys kasvaa riittävästi! 3K -toiminta tarjoaa tähän mahdollisuuden; Juuri sinua halutaan kuulla lisää! Kiitos kaikille osallistujille.